

Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку

УДК 327:913]:330.342.24:339.9:004(5-12)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19369413>

**Модернізація країн Південно-Східної Азії в умовах глобальних
трансформацій**

Волошенко Інна Олександрівна,

к.політ. н, доцент кафедри міжнародного регіоназнавства,

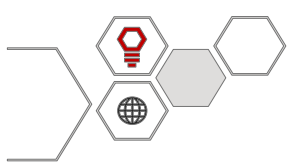
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

<https://orcid.org/0009-0007-2879-5991>

Прийнято: 12.02.2026 | Опубліковано: 28.02.2026

Анотація. Метою статті є комплексний аналіз особливостей модернізаційних процесів у країнах Південно-Східної Азії крізь призму їхньої адаптації до сучасних глобальних економічних, політичних та технологічних трансформацій, а також виявлення ключових рушійних сил, суперечностей та перспектив подальшого розвитку регіону. Дослідження ґрунтується на системному, порівняльно-політологічному та інституційному підходах. Застосовано методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції, кейс-стаді для вивчення окремих національних моделей (Сінгапур, Малайзія, В'єтнам, Індонезія). Встановлено, що модернізація в регіоні ПСА пройшла кілька чітких фаз - від імпортозаміщення до експортної орієнтації та цифрової трансформації. Виявлено, що специфікою азійських модернізаційних моделей є активна роль держави як стратегічного планувальника та інвестора. Визначено, що геополітичне суперництво США та КНР формує нові виклики для країн АСЕАН, змушуючи їх балансувати між економічним прагматизмом

і безпековими вимогами. Встановлено, що цифрова економіка та людський капітал стають визначальними факторами конкурентоспроможності регіону. Країни Південно-Східної Азії демонструють унікальний адаптивний потенціал в умовах глобальних трансформацій, поєднуючи державний активізм із ринковими механізмами та успішно інтегруючись у глобальну економіку. Досвід регіону становить значний практичний інтерес для країн, що здійснюють системну модернізацію в умовах зовнішніх загроз, зокрема для України.

Ключові слова: модернізація; Південно-Східна Азія; АСЕАН; цифрова економіка; держава розвитку; глобальні трансформації; людський капітал; Сінгапур; інноваційний розвиток.

Modernization of South-East Asia Countries in the Context of Global Transformations

Inna Voloshenko,

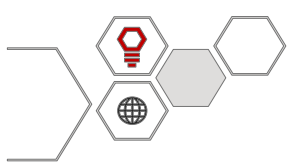
PhD (Polit.), Associate Professor of the Department
of International Regional Studies,

Educational and Scientific Institute of International Relations

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0007-2879-5991>

Abstract. The article aims to comprehensively analyse the features of modernisation processes in South-East Asian countries through the lens of their adaptation to contemporary global economic, political and technological transformations, as well as to identify the key drivers, contradictions and prospects of regional development. The research is based on systemic, comparative-political and institutional approaches. Methods of analysis, synthesis, induction, deduction and case-study are applied to individual national models (Singapore, Malaysia, Vietnam, Indonesia). It is established that modernisation in the SEA region has passed through several distinct phases - from import substitution to export

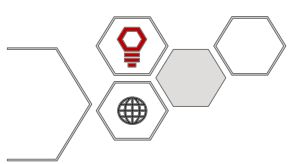

orientation and digital transformation. The specificity of Asian modernisation models is the active role of the state as a strategic planner and investor. The geopolitical rivalry between the USA and China creates new challenges for ASEAN countries, forcing them to balance economic pragmatism and security demands. Digital economy and human capital are becoming decisive competitiveness factors. South-East Asian countries demonstrate a unique adaptive potential amid global transformations, combining state activism with market mechanisms and successfully integrating into the global economy. The experience of the region is of significant practical interest for countries pursuing systemic modernisation under external threats, particularly for Ukraine.

Keywords: modernisation; South-East Asia; ASEAN; digital economy; developmental state; global transformations; human capital; Singapore; innovative development.

Постановка проблеми. Глобальні трансформації першої чверті ХХІ століття, що характеризуються безпрецедентним прискоренням технологічного прогресу, масштабною геополітичною реструктуризацією та розгортанням четвертої промислової революції (Індустрії 4.0), ставлять перед країнами, що розвиваються, абсолютно нові макроекономічні та екзистенційні виклики [6]. Південно-Східна Азія (ПСА) як один із найбільш динамічних макрорегіонів світу демонструє унікальний і глибоко адаптивний досвід пристосування до цих умов.

Модернізація держав-членів Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) вийшла за межі класичного індустріального «наздоганяючого розвитку» і впевнено перейшла у фазу формування інтелектуальної економіки, заснованої на великих даних, передових інноваціях та масовому впровадженні систем штучного інтелекту [5]. Водночас цей регіон залишається ключовим епіцентром геополітичного суперництва між США та КНР, що змушує уряди країн ПСА постійно балансувати між економічним прагматизмом і

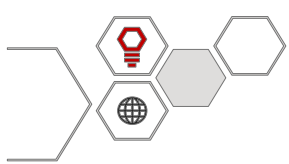

зростаючими викликами національній безпеці [14].

Наукова актуальність дослідження зумовлена потребою в системному осмисленні багатовимірного характеру модернізаційних стратегій країн ПСА в умовах глобального переформатування геополітичних і гео економічних центрів впливу. Практична значущість проблематики посилюється тим, що досвід регіону АСЕАН становить стратегічний інтерес для держав, які здійснюють системну модернізацію в умовах зовнішніх загроз, зокрема для України у процесі повоєнної відбудови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади дослідження модернізації в контексті міжнародних відносин закладені в концепції «держави розвитку», що знайшла відображення в роботах Ч. Джонсона та П. Еванса. Аналіз трансформаційних процесів у Південно-Східній Азії здійснюється в численних сучасних дослідженнях. М.Бхаскаран аналізує перспективи економічного розвитку регіону в контексті глобальних фінансових тенденцій, підкреслюючи значення інституційної якості для стійкого зростання [1]. А. Чонг досліджує теоретичні підходи до модернізації ПСА, констатує необхідність синтезу класичних теорій із регіональною специфікою [2]. Колективні дослідження Т.Гомес, П.Масіна та С.Вігнато розкривають політико-економічні виміри сталого зростання в регіоні, акцентуючи увагу на нерівномірності розподілу здобутків модернізації [4].

Питання цифрової економіки в ПСА детально висвітлені у праці Х.Ха та К. Чуа, які виокремлюють виклики та можливості цифрової трансформації для держав з різним рівнем розвитку [5]. Проблематику економічної стійкості АСЕАН в умовах глобальних шоків досліджують А.Ігнатюк та співавтори, встановлюючи роль демографічного потенціалу, інвестицій та цифрової економіки у забезпеченні резильєнтності [6]. Теоретичні засади трансформації та сталого розвитку регіону систематизовані у колективній монографії Т.Гомес та співавторів [7]. Р.Хасан у своїй праці висвітлює місцеві та глобальні виміри соціальних трансформацій у ПСА, наголошуючи на

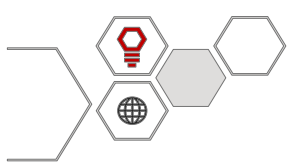

важливості культурного чинника [8]. Ф. Нуур досліджує тенденції модернізації в регіоні з позицій ісламської традиції та культурної специфіки [9]. А. Улах та Х.Хо аналізують глобалізацію та її наслідки для культурних ідентичностей країн ПСА [11]. Л. Джанг та співавтори розглядають вплив інноваційного потенціалу на сталий розвиток цифрової торгівлі АСЕАН [12].

Серед українських досліджень важливе місце займають праці Н. Д. Городньої, яка у навчальному посібнику з історії Азії та Африки системно висвітлює модернізаційні процеси регіону в контексті постколоніального розвитку [13]. О. В. Івашук та В. В. Казьмерчук аналізують геополітичне протистояння та економічні виміри формування нового світового порядку, розглядаючи ПСА як ключовий регіон цих трансформацій [14]. Г. С. Панасенко та співавтори досліджують специфіку інфраструктурної модернізації в Азії з погляду досвіду повоєнного відновлення [15]. О. Раткович та співавтори висвітлюють роль АСЕАН у розвитку регіональної економіки [16]. В. Сіденко та К. Маркевич розглядають сучасні тенденції регіоналізму у Східній Азії та можливості для України [17].

Незважаючи на значний масив наукових праць, комплексного дослідження, яке б системно поєднувало аналіз національних моделей модернізації в ПСА з урахуванням сучасних цифрових, демографічних та безпекових трансформацій, досі не здійснювалося. Саме цю прогалину покликана заповнити дана стаття.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значні наукові здобутки у сфері дослідження модернізаційних процесів ПСА, низка питань залишається недостатньо вивченою. По-перше, бракує комплексного порівняльного аналізу, який би одночасно охоплював технологічний, інституційний та безпековий виміри трансформацій у регіоні. По-друге, недостатньо дослідженою є взаємодія між цифровою трансформацією та традиційними моделями «держави розвитку» в умовах постпандемічної реальності [10]. По-третє, лишається відкритим питання про

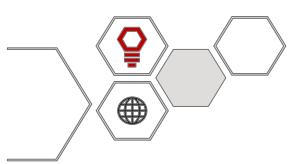

те, яким чином геополітичне суперництво США та КНР трансформують модернізаційні стратегії окремих держав АСЕАН, змушуючи їх до нових форм балансування.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексний аналіз особливостей модернізаційних процесів у країнах Південно-Східної Азії в умовах глобальних трансформацій. Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань: 1) дослідити генезу та теоретико-методологічні засади модернізаційних процесів у регіоні; 2) проаналізувати національні стратегії модернізації на прикладах провідних країн АСЕАН; 3) виявити роль цифрової економіки та людського капіталу у сучасному етапі трансформацій; 4) визначити вплив геополітичного чинника на регіональний розвиток; 5) окреслити практичне значення досвіду ПСА для країн, що здійснюють системну модернізацію.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процеси модернізації у країнах Південно-Східної Азії неможливо розглядати у відриві від їхнього складного історичного контексту. Вони були ініційовані як процес примусового втягнення регіону в орбіту світового капіталістичного ринку в епоху колоніалізму XVI–XIX ст. За винятком Таїланду, який зумів зберегти формальну незалежність завдяки майстерному дипломатичному маневруванню між європейськими метрополіями, усі інші країни регіону зазнали жорсткої колоніальної експлуатації. Цей період мав глибоко амбівалентні наслідки: з одного боку, завдав травми національній ідентичності народів, з другого – заклав основи сучасної інфраструктури та інтегрував регіон у загальносвітовий ринок [13].

Здобуття незалежності більшістю країн ПСА у 1940–1950-х рр. стало поворотною точкою, проте не означало відмови від модернізації за сучасними стандартами. Навпаки, національні еліти, які очолили молоді незалежні держави, усвідомили, що подолати «комплекс меншовартості», захистити суверенітет та забезпечити виживання нації можливо лише шляхом

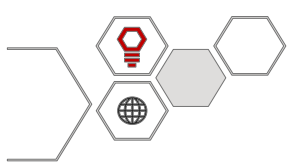
інтенсивного засвоєння інструментів сучасної науки, освіти, індустріалізації та ринкової економіки [7].

Важливою спільною рисою постколоніального розвитку держав ПСА стала їхня категорична відмова від реставрації доколоніального архаїчного минулого. Усі країни (за виключенням трагічного експерименту «червоних кхмерів» у Камбоджі) послідовно закріплювали сучасні конституційні форми управління, розбудовували системи ефективного державного адміністрування та формували розгалужені політичні інститути [8]. Ранні ж етапи модернізації в багатьох державах регіону спиралися на авторитарні режими: режим «Нового порядку» президента Сухарто в Індонезії, тривале правління Лі Куан Ю в Сінгапурі, авторитарні тенденції в Малайзії. Авторитаризм виступав тут інструментом забезпечення стабільності, консолідації розрізнених етнічних та релігійних груп і мобілізації ресурсів для проведення болісних структурних реформ.

Справжнім проривом у зовнішньополітичній модернізації регіону стало створення у 1967 р. АСЕАН. Організація, що виникла як інструмент колективної безпеки й стримування комуністичної експансії часів Холодної війни, згодом трансформувалася в один із найуспішніших інтеграційних блоків планети. АСЕАН перетворила розрізнені та часто конфліктуючі держави на єдиний регіональний простір, орієнтований на спільне зростання, культурний розвиток та стабільність [16; 17].

Феноменальний економічний успіх країн ПСА базувався на адаптивних стратегіях «наздоганяючого розвитку». Проте, на відміну від сліпого копіювання неоліберальних рецептів, кожна країна формувала власну унікальну модель, поєднуючи елементи державного планування з ринковими механізмами [1].

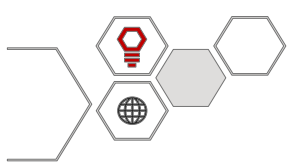
Дослідники виокремлюють кілька спільних фаз модернізації. Перша фаза (1950–1960-ті рр.) характеризувалася доіндустріалізацією, активним імпортозаміщенням та застосуванням протекціоністських бар'єрів. Уряди

зосередилися на створенні функціональних економічних систем - централізованих фінансових інститутів, банківських структур, податкових та митних органів. Коли потенціал внутрішніх ринків виявився вичерпаним, відбувся перехід до другої фази - різкий розворот у бік експортної орієнтації, поглиблення промислової спеціалізації та створення численних експортно-виробничих зон і спеціальних індустріальних парків. Це супроводжувалося інтенсивним залученням транснаціональних корпорацій, які принесли в регіон передові технології, сучасні методи менеджменту та доступ до глобальних ринків [4].

Ключовою теоретичною відмінністю азійських моделей модернізації від західних парадигм стало ставлення до ролі держави в економіці. Країни ПСА переважно формували системи «керованої ринкової економіки»: держава виступала не лише арбітром, а й головним стратегічним планувальником, інвестором у ключові інфраструктурні об'єкти та ініціатором інноваційних зрушень [2]. Модернізаційні процеси відбувалися вкрай нерівномірно: дослідники виділяють «першу пару» лідерів - Сінгапур та Малайзію, де перетворення відбувалися найшвидшими темпами, - та «другу пару» - Таїланд та Індонезію, які просувалися повільніше через структурні кризи та необхідність трансформації архаїчних суспільних укладів [7].

Сінгапур демонструє найбільш показову траєкторію модернізаційного розвитку. Для міста-держави, позбавленого будь-яких природних ресурсів і оточеного більшими сусідами, стратегія форсованого інноваційного розвитку від часу здобуття незалежності у 1965 р. була питанням буквального виживання. Уряд Лі Куан Ю зробив безпрецедентну ставку на розвиток людського капіталу, позиціонуючи освіту та кваліфіковану робочу силу як єдиний реальний ресурс нації [13]. Модель Сінгапуру еволюціонувала надзвичайно швидко: від трудомісткої промисловості - до статусу провідного фінансового та інноваційного хабу Азії, «Цюриха Сходу». Сінгапур сьогодні є лідером у сфері цифрового урядування, Smart Nation та розвитку штучного

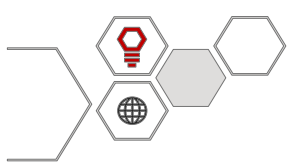
інтелекту [10].

Малайзія обрала модель «бумі-путра» - активного залучення корінного малайського населення до модернізаційних процесів через систему цілеспрямованих преференцій та квот. Країна успішно здійснила перехід від аграрно-сировинної до індустріальної та сервісної економіки, розбудувала промислові зони в рамках концепції «Мультимедійного суперкоридору» (MSC). Малайзія залишається одним з найбільших у світі виробників напівпровідників та електронних компонентів [1].

Індонезія, найбільш населена держава регіону з населенням понад 270 млн осіб і надзвичайно складним архіпелажним характером, обрала особливий шлях децентралізованої модернізації. В умовах «Нового порядку» (1966–1998) Сухарто забезпечив прискорену індустріалізацію за рахунок ресурсного експорту, залучення ПІІ та масштабних інфраструктурних проєктів. Після демократизації 1999 р. країна перейшла до більш відкритої моделі, що поєднує регіональну автономію з курсом на цифровізацію. Пандемія COVID-19 виявила вразливість традиційних моделей зайнятості, стимулювавши розвиток сектору електронної комерції [6].

В'єтнам демонструє один із найбільш вражаючих прикладів трансформації у XXI ст. Завдяки реформам «Doi Moi» (оновлення), розпочатим 1986 р., країна перетворилася з однієї з найбідніших держав Азії на один із найперспективніших виробничих хабів регіону. Стрімке залучення ПІІ, переведення виробничих ланцюгів Samsung, Intel та Nike, активне освоєння цифрової економіки - усе це дозволило В'єтнаму стати регіональним лідером за темпами зростання ВВП [4]. Важливим чинником успіху стали інвестиції в освіту: В'єтнам регулярно демонструє результати PISA, які перевершують показники багатьох країн ОЕСР.

Четверта промислова революція суттєво змінила вектори модернізаційних стратегій країн ПСА. Цифрова економіка перетворилася з периферійного сегмента на ключовий драйвер зростання. Дослідники

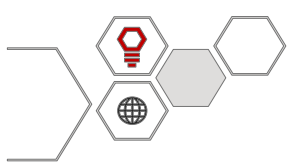
фіксують, що регіональний ринок електронної комерції АСЕАН досяг рекордних показників, а обсяг цифрової економіки у провідних державах блоку (Індонезія, Малайзія, Сінгапур, Таїланд, В'єтнам, Філіппіни) стрімко зростає [5; 12].

Х.Ха та К. Чуа виокремлюють ряд критичних викликів цифрової трансформації для регіону: нерівномірність цифрової інфраструктури, різниця у рівні цифрової грамотності між міським та сільським населенням, брак кваліфікованих фахівців у сфері ІТ та кібербезпеки [5]. Бібліометричний аналіз А.Сулемана та співавторів засвідчує, що інтенсивність наукового дискурсу навколо питань цифровізації в регіоні АСЕАН різко зростає після 2020 р., що свідчить про усвідомлення урядами критичності цифрового переходу [10].

Сінгапур, будучи регіональним піонером, запустив програму «Smart Nation» ще у 2014 р. і нині є одним із лідерів у сфері цифрового урядування, штучного інтелекту та кібербезпеки. Малайзія реалізує ініціативу «Malaysia Digital Economy Blueprint» (MyDIGITAL). Індонезія запровадила програму «Making Indonesia 4.0». В'єтнам активно формує екосистему технологічних стартапів. Всі ці ініціативи демонструють спільну логіку: трансформацію виробництва, розвиток цифрових послуг та розбудову е-урядування [12].

Водночас слід зауважити, що цифрова модернізація породжує і принципово нові соціальні виклики. Дослідження щодо «компресованої модернізації» та харчового переходу в ПСА свідчать, що надто стрімкий темп змін здатен руйнувати традиційні суспільні уклади та поглиблювати нерівність [3]. Ця проблема потребує цілеспрямованих інклюзивних політик.

Сучасний геополітичний контекст суттєво ускладнює реалізацію модернізаційних стратегій країн ПСА. Суперництво між США та КНР перетворило регіон АСЕАН на ключовий театр стратегічного змагання двох наддержав. Китай активно просуває ініціативу «Пояс і шлях», пропонуючи масштабне інфраструктурне фінансування в обмін на доступ до ресурсів і ринків. США у відповідь розбудовують мережу партнерств через QUAD,

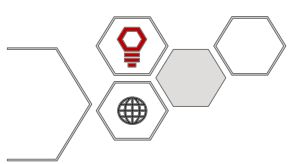
AUKUS та Індो-Тихоокеанську економічну рамку [14].

В. Сіденко та К. Маркевич фіксують, що ці тенденції регіоналізму формують нові можливості, але й нові ризики для держав ПСА, що змушені маневрувати між великими гравцями [17]. АСЕАН як інституція демонструє феномен «стратегічного хеджування» - одночасного підтримання балансованих відносин із обома центрами сили задля максимізації економічних вигод при збереженні стратегічної автономії. Ця позиція відображена у доктрині «ASEAN Centrality».

О. Раткович та співавтори підкреслюють, що попри суперечності, АСЕАН зберігає функцію ключового регуляторного блоку, що формує «правила гри» для торговельних та інвестиційних відносин у регіоні [16]. Підписання Регіонального всеохопного економічного партнерства (РВЕП) у 2020 р. - найбільшої торговельної угоди у світі - є свідченням здатності АСЕАН до інституційної консолідації навіть в умовах геополітичної турбулентності.

Г. С. Панасенко та співавтори звертають увагу на те, що інфраструктурна модернізація в Азії набуває нового змісту в постпандемічних умовах: відбувається масштабний перегляд логістичних ланцюгів постачання, релокація виробництв та переорієнтація на «резильєнтні» економічні моделі [15]. Цей процес одночасно створює можливості для «другої хвилі» країн АСЕАН (М'янма, Камбоджа, Лаос) у боротьбі за залучення виробничих потужностей.

Визначальним чинником успіху модернізаційних стратегій у ПСА є цілеспрямована та послідовна інвестиційна політика у розвиток людського капіталу. Сінгапур із показником ВВП на душу населення понад 65 тис. доларів США досяг цього результату саме завдяки системному розвитку освіти, охорони здоров'я та системи соціального захисту [13]. Дослідження А. Ignatyuk та співавторів, що базуються на аналізі панельних даних по країнах АСЕАН, підтверджують значущу позитивну кореляцію між інвестиціями в

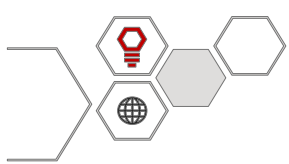
людський капітал та показниками економічної резильєнтності в умовах глобальних шоків [6].

А. Улах та Х.Хо акцентують увагу на суперечливій ролі глобалізації для культурних ідентичностей народів ПСА: прискорена модернізація і стандартизація способу життя несуть загрозу фрагментації традиційних культурних укладів [11]. Ця проблема стає особливо гострою для молодших поколінь, що перебувають на перехресті глобальних культурних впливів та місцевих традицій. Ф.Нуур у свою чергу наголошує на необхідності враховувати релігійний та культурний чинники у побудові сталих моделей модернізації [9].

Аналіз динаміки людського капіталу у ПСА засвідчує, що регіон переживає демографічний перехід. Якщо В'єтнам, Камбоджа і Філіппіни ще мають значний «демографічний дивіденд», то Сінгапур та Таїланд стикаються зі стрімким старінням населення, що потребує принципового перегляду пенсійних та соціальних систем [6].

Досвід країн ПСА є надзвичайно актуальним у контексті пошуку оптимальних модернізаційних стратегій для держав, що зіштовхуються з необхідністю швидкого перетворення в умовах зовнішньої загрози. Г. С. Панасенко та співавтори підкреслюють, що азійський досвід повоєнної відбудови - зокрема корейський та японський прецеденти - демонструє ключову роль державної програмної координації, залучення міжнародних ресурсів та формування ефективних інституцій [15].

О. В. Іващук та В. В. Казьмерчук констатують, що в умовах формування нового світового порядку малі та середні держави змушені виробляти активні стратегії позиціонування, які поєднують участь у регіональних інтеграційних проектах із диверсифікацією зовнішньоекономічних зв'язків [14]. Сінгапурський кейс особливо промовистий у цьому відношенні: місто-держава перетворило повну відсутність природних ресурсів і острівну вразливість на стратегічну перевагу транзитного вузла та інноваційного хабу

[13].

В. Сіденко та К. Маркевич наголошують, що для України в контексті відбудови та стратегічного розвитку особливе значення має азійський досвід інституційного будівництва, залучення ПІІ та формування конкурентоспроможної освітньої системи [17]. Поєднання ефективного державного управління з відкритістю до глобальних ринків, що становить суть «сінгапурської моделі», є принципово сумісним із завданнями відновлення і модернізації України в постконфліктний період.

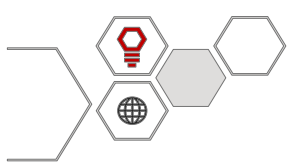
Висновки. Проведене дослідження дозволяє дійти таких узагальнень. Модернізація у країнах Південно-Східної Азії пройшла кілька чітких фаз: від імпортозаміщення через експортну орієнтацію до цифрової трансформації і розбудови економіки знань. Ця траєкторія принципово відрізняється від класичних західних парадигм, поєднуючи активний державний дирижизм із відкритістю до глобальних ринків.

Ключовою особливістю азійських модернізаційних моделей є концепція «держави розвитку», що забезпечує стратегічне планування, активне залучення ПІІ та цілеспрямовані інвестиції в людський капітал. Сінгапур залишається еталонним прикладом реалізації цієї концепції.

Цифрова трансформація перетворилася на визначальний чинник конкурентоспроможності регіону, водночас породжуючи нові соціальні виклики - від цифрової нерівності до культурної фрагментації традиційних суспільних укладів.

Геополітичне суперництво США та КНР формує принципово нові умови для модернізаційних стратегій АСЕАН, стимулюючи вироблення доктрини «стратегічного хеджування» та закріплення ASEAN Centrality як ключового зовнішньополітичного принципу.

Досвід країн ПСА - особливо сінгапурська модель - становить значну практичну цінність для країн, що здійснюють системну модернізацію в умовах зовнішніх загроз, зокрема для України в контексті повоєнної відбудови та

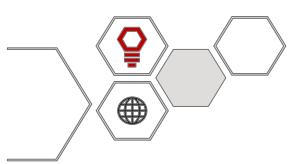

реінтеграції до глобальної економіки.

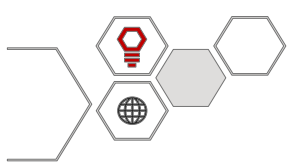
Перспективним напрямком подальших досліджень є компаративний аналіз ефективності різних модернізаційних моделей АСЕАН у контексті зеленої трансформації та переходу до вуглецево-нейтральної економіки.

Список використаних джерел

1. Bhaskaran M. The future of Southeast Asia. Finance & Development. 2018. Vol. 55, № 3. URL: <https://www.imf.org/en/publications/fandd/issues/2018/09/future-of-southeast-asia-bhaskaran>
2. Chong A. Southeast Asia: theory between modernization and tradition. International Relations of the Asia-Pacific. 2007. Vol. 7, № 3. P. 391–425. DOI: 10.1093/irap/lcm016.
3. Compressed modernization and nutrition transition: Implications for diet quality and disease prevalence in Southeast Asia. Global Perspective on the Relationship Between Dietary Habits and Health / ed. A. V. Rao, L. Rao. London : IntechOpen, 2025. DOI: 10.5772/intechopen.1218703.
4. Gomez T., Masina P., Vignato S. Development and transformation in Southeast Asia: The political economy of equitable growth. HAL Open Science. 2020. URL: <https://shs.hal.science/halshs-03151964>
5. Ha H., Chuah C. K. P. Digital economy in Southeast Asia: challenges, opportunities and future development. Southeast Asia: A Multidisciplinary Journal. 2023. Vol. 23, № 1. P. 19–35. DOI: 10.1108/seamj-02-2023-0023.
6. Ignatyuk A. et al. Economic resilience in ASEAN under global shocks: The roles of demography, investment, digital economy, and talent. Technology in Society. 2026. DOI: 10.1016/j.techsoc.2026.0001.
7. Introduction. Southeast Asia: Transformation, Development and Sustainability / ed. T. Gomez et al. Singapore : Springer, 2018. P. 1–25. DOI: 10.1007/978-981-10-8881-0_1.

8. Local and Global: Social Transformation in Southeast Asia : Essays in Honour of Professor Syed Hussein Alatas / ed. R. Hassan. Leiden : Brill, 2004. 280 p. ISBN 9789004141599.
9. Noor F. A. Modernization Trends in Southeast Asia. Singapore : ISEAS Publications, 2012. 180 p. ISBN 9789812307057.
10. Suleman A. et al. State of digitalization in the Southeast Asia region – bibliometric analysis. Quality & Quantity. 2025. DOI: 10.1007/s11135-025-02296-3.
11. Ullah A. K. M. A., Ho H. M. Y. Globalisation and cultures in Southeast Asia: Demise, fragmentation, transformation. Global Society. 2020. Vol. 35, № 2. DOI: 10.1080/13600826.2020.1747992.
12. Zhang L. et al. Enhancing the sustainable development of the ASEAN's digital trade: The impact mechanism of innovation capability. Sustainability. 2025. Vol. 17, № 4. P. 1766. DOI: 10.3390/su17041766.
13. Городня Н. Д. Історія Азії та Африки XX–XXI ст. : навч. посіб. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2023. 280 с. URL: https://for.history.knu.ua/wp-content/uploads/2023/04/Gorodnia_Istorija-Asiji_Afryky_2023_pr.pdf
14. Іващук О. В., Казьмерчук В. В. Геополітичне протистояння країн та економічні виміри формування нового світового порядку. Інноваційна економіка. 2024. № 3. URL: <https://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/1179>
15. Панасенко Г. С. та ін. Повоєнна специфіка інфраструктурної модернізації економіки країн Азії. Економіка та суспільство. 2024. № 68. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-68-5243.
16. Раткович О. та ін. Роль АСЕАН у розвитку економіки Південно-Східної Азії. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2023. № 20. DOI: 10.20535/2307-5651.20.2023.287409.

17. Сіденко В., Маркевич К. Сучасні тенденції регіоналізму в Східній Азії: можливості для України : аналіт. зап. Київ : НІСД, 2015. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosini/suchasni-tendencii-regionalizmu-v-skhidniy-azii-mozhливosti>